

Socialforskningsinstituttets Grønlands-undersøgelse

af forskningsleder Anders From

I efteråret 1972 startede Socialforskningsinstituttet – på Grønlandsministeriets foranledning – en undersøgelse med det officielle navn: „Undersøgelse vedrørende familiers trivsel i Grønland“. Undersøgelsen er nu nået midtvejs, en stor del af materialet er indsamlet, og inden dette års udgang ventes udgivet en publikation med foreløbige resultater.

Resultaterne vil formentlig fremkomme i flere tempi med de første i løbet af dette år og en afsluttende rapport i 1974. I sommeren 1971 startede vi projektet ved at gennemføre en prøveundersøgelse for at få erfaringer med hensyn til materialets nærmere udformning, og derefter kunne vi i efteråret 1972 gennemføre hovedundersøgelsen.

Der er tale om en interview-undersøgelse med på forhånd udarbejdede spørgeskemaer. Det er en metode, der er velkendt i Danmark, men som kun har været anvendt få gange tidligere i Grønland. Som interviewere ansatte vi en række grønlandske medarbejdere, ialt 28, der efter en nærmere instruktion påtog sig denne opgave.

Rent geografisk har vi begrænset os til den del af Grønland, hvor vi mener, at

erhvervsudviklingen er slået stærkest igennem, det vil sige den sydlige del af Vestgrønland fra Nanortalik i syd til Jakobshavn-Godhavn i nord.

Interviewerne har stillet en række spørgsmål om forhold, som vi mener kan belyse, hvordan samspillet mellem den politik, der er ført i Grønland, og den baggrund befolkningen i Grønland har, påvirker tilpasningen til det moderne samfund.

Vi har bl. a. spurgt de interviewede om, hvordan de bor, om deres økonomi, både indtægter og udgifter, deres barndomsmiljø, hvilken skolegang de har haft, hvilken uddannelse de har fået, hvilke flytninger de har foretaget, og om flytningerne har været mere eller mindre frivillige. Vi har temmelig grundigt spurgt ud om erhvervsforhold: Hvad folk beskæftiger sig med, hvor ofte de har skiftet beskæftigelse, hvordan de har været tilfredse, og hvordan kontakten til kollegerne har været. Vi har ligeledes spurgt om, hvordan kontakten til det danske befolkningsselement har været, kontakter såvel under arbejdet som i fritiden, hvilke vanskeligheder der har været i denne kontakt, om de taler og

skriver dansk etc. Det er i virkeligheden en søndering af, hvilke konflikter mellem de to grupper de interviewede måtte have oplevet.

Som nævnt har vi spurgt om indtægts- og formueforhold. Vi fik her noget tøvende svar, åbenbart fordi folk var lidt nervøse i forbindelse med debatten om indførelse af indkomstbeskatning på Grønland. Det er imidlertid helt klart, at vore indtægtsoplysninger ikke skal anvendes i forbindelse med nogen form for beskatning.

Vi har også prøvet at få noget at vide om det sociale liv i almindelighed, herunder hvor meget folk kommer sammen med venner og naboer, hvor meget de kommer sammen med folk fra andre byer og lidt om, hvordan samværet foreløber, om det foregår f. eks. på restaurant eller i hjemmene. Vi har også stillet enkelte spørgsmål om alkoholforbrug, men har været forsigtige her, fordi vi på forhånd vidste, at det var et ømfindtligt emne.

Vi har endvidere stillet nogle spørgsmål om de interviewedes forhold til eventuelle børn. Der er dels direkte spørgsmål om børnenes skolegang og dels spørgsmål om forældrenes medleven i børnenes kontakt til skolen, noget vi mener, det er væsentligt at spørge om for at få klarhed over forældrenes stilling til det miljø, børnene får presset ned over sig udefra. Vi har også været opmærksomme på vanrøgtsproblemer, det vil sige utilfredsstillende pasning af børnene. Vi er helt klar over, at det kan være svært at definere, hvad man skal forstå ved „utilfredsstillende pasning“, men der må være visse minimumskrav,

der kan stilles op (f. eks. hvis børnene har det så dårligt, at de risikerer alvorlige sygdomme).

Interviewerne har sluttet med nogle spørgsmål, der skal belyse folks indleven i samfundsudviklingen. Vi har taget en række aktuelle problemer, som vi ved har været debatteret, f. eks. spørgsmålet om indførelse af TV, fødestedskriteriet, erhvervsudviklingen o. s. v. og bedt om kommentarer hertil.

Oprindeligt blev 1000 mennesker trukket ud, som skulle interviewes, men vi vidste godt, at vi næppe ville få kontakt med dem alle. 500 besvarelser ville være tilfredsstillende, i virkeligheden er vi nået op over 600, og det synes vi er fint.

De 1000 mennesker blev udvalgt ved lodtrækning i de grønlandske boligregistre, og der er altså ikke foretaget nogen udvælgelse af familier med særlige sociale problemer. Såvidt vi har kunnet skønne efter rapporter fra interviewerne, er de blevet positivt modtaget de allerfleste steder. Men vi har måttet acceptere, at der har været større frafaldsprocent, end vi er vant til ved lignende undersøgelser i Danmark, simpelthen fordi folk har været vanskelige at få fat i. De fleste interviews er foretaget på grønlandsk, og det er første gang, at Socialforskningsinstituttet har foretaget undersøgelser på et andet sprog end dansk. Vi har haft grønlandske medarbejdere til at klare oversættelsen her på instituttet.

Spørgeskemaets informationer har vi suppleret med oplysninger fra offentlige myndigheder i Grønland: kæmnerkontorer, sygehuse, Arbejds- og Socialdirektoratet i Godthåb o. s. v. Oplysningerne

bliver brugt som supplement til det materiale, vi har indhentet gennem skemaerne. Anonymiteten er sikret, bl. a. fordi navne og spørgeskemaer er holdt helt adskilt. Fremgangsmåden er ikke usædvanlig, vi har brugt den ved adskillige undersøgelser i Danmark.

Nu er undersøgelsesmaterialet i hus. Der mangler blot nogle enkelte skemaer fra et par udsteder. Materialet skal bearbejdes på den sædvanlige måde, det vil sige overføres til hulkort og derefter til magnetbåndstape. Derefter kan vi gå videre med at opstille tabeller, påvise statistiske sammenhænge og i det hele taget bekræfte eller afkræfte de hypoteser, vi har opstillet – som f. eks. at bedre uddannelse giver større trivsel (eller måske omvendt?); at grønlændere helt uden eller med gode danskkundskaber klarer sig godt, mens de med mådeligt kendskab er mere utilfredse; at tilflyttere måske nok alt i alt er socialt ustabile, men at nogle dog klarer sig godt, enten fordi de har en god baggrund (skole, uddannelse) eller har fået god social vejledning – og meget andet. Del-resultater kan som sagt ventes i løbet af dette år og det endelige resultat i løbet af 1974.

Undersøgelsen skulle gerne give praktiske resultater. Hele oplægget går tilbage til en kontakt med Grønlandsministeriet i slutningen af 1960'erne på et tidspunkt, hvor både ministeriet, de grønlandske myndigheder og mange

andre udtrykte bekymring over, at den sociale udvikling begyndte at give sig udslag i bl. a. stigende kriminalitet, alkoholmisbrug, manglende pasning af børn, uoverskuelig økonomi og dårlige boligforhold for mange familier. Man frygtede, at disse uheldige bivirkninger af udviklingspolitikken kunne true hele den videre opbygning af et moderne samfund i Grønland. Derfor ønskede man en bred undersøgelse, som kunne give mulighed for indgriben f. eks. ved en ændret social-, bolig- eller lokaliseringspolitik – den sidste er man jo forøvrigt allerede igang med at forandre.

Jeg håber, at Socialforskningsinstituttets undersøgelse kan vise, om der har været nogle misforhold i den førte grønlandspolitik. Vi skulle f. eks. nærmere kunne belyse, om skolevæsenet har fået sine målsætninger meddelt til befolkningen, og om befolkningen omvendt har fået meddelt sine målsætninger på det område til skolevæsenet. På boligområdet har der været rettet skarp kritik på adskillige felter, og undersøgelsen kan måske vise, om der er noget at rette. Vi kan måske også vise noget om, hvilke konflikter der er mellem de to befolknings-elementer, og om den måde henholdsvis danskere og grønlændere beskæftiges på, medvirker til at forhøje de sociale spændinger i samfundet. Endelig håber vi også, at undersøgelsen vil fortælle noget om virkningerne af den hidtil førte lokaliseringspolitik.